

Rapport 2010

Visstand stabiel in binnenwateren

In de voorbije maanden bleek in de pers dat er op een aantal plaatsen in getijdengebonden rivieren een opmerkelijke verbetering van de waterkwaliteit en visstand te noteren viel. Meer landinwaarts is er echter nog steeds sprake van een stabilisering van de toestand. In het kader van het 'Meetnet Zoetwatervis' beviste het INBO in 2010 247 locaties in beken en rivieren verspreid over de elf Vlaamse rivierbekkens. Afgezien van enkele uitzonderingen stellen we vast dat vissamenstelling op deze plaatsen weinig veranderd is ten opzichte van de vorige bevissingen hier in 2004-2007.

Zowel in de Dijle als de Leie vingen we voor het eerst bot, een diadrome soort, die vanuit de Schelde de zijrivieren optrekt. Zijn aan-

wezigheid in de Dijle en Leie duidt op een verbetering van de connectiviteit. Voor de Dijle blijft het traject Florival-Leuven beter dan het noordelijk traject van Leuven tot Mechelen, al neemt de visstand in dit laatst genoemde traject sinds 2007 toe. De eerder vastgestelde positieve trend op de Leie is in 2010 gestabiliseerd.

Met de Grote Gete en de Gete (Demerbekken) gaat het nog steeds niet goed, er werden slechts zes vissoorten gevangen en de vangstaantallen blijven zeer laag. Op de beken in de Voerstreek (Maasbekken) daarentegen blijven we zeldzame soorten zoals beekdonderpad, beekforel en beekprik vangen. De vangstresultaten van de Kleine Nete wijzen op een vooruitgang in het visbestand. We stellen er ook een toename vast van de beschermde soorten rivierdonderpad en kleine modderkruiper. De zeldzame Europese meerval wordt in 2010 voor het eerst in ons reguliere meetnet gevangen. Ook op de Poperingevaart (IJzerbekken) resulteren de hogere vangsten en de betere soortendiversiteit in een betere kwaliteitsklasse. Door het wegwerken van migratiebarrières kunnen vissen vanuit de IJzer

weer de Poperingevaart optrekken.

De beken in het bekken van de Bovenschelde, de Dender en Brugse polder blijven vooral een ontoereikende of slechte ecologische kwaliteit scoren. De visdiversiteit en vangsten zijn laag en beperken zich hoofdzakelijk tot de aanwezigheid van de twee stekelbaarsoorten aangevuld met exoten en vervuilingresistente soorten.

De Poekebeek (Gentse Kanalen) wordt al jaren gekenmerkt door de dominante aanwezigheid van stekelbaarzen en anno 2010 is de kwaliteit er nog op achteruitgegaan.

Je kunt het rapport met de bevissingsgegevens downloaden of bestellen op www.inbo.be.

Van Thuyne G. en Breine J. (2011). Visbestand-opnames in Vlaamse beken en rivieren afgevisit in het kader van het 'Meetnet Zoetwatervis' 2010. Rapport van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.R.2011.23, Groenendaal.

Gerlinde Van Thuyne en Jan Breine,
gerlinde.vanthuyne@inbo.be

Leren uit monitoring

Natuurontwikkelingsprojecten in de Zeeschelde

Een belangrijke uitdaging in het maatregelenpakket van het geactualiseerde Sigmaphan is de realisatie van getijdengebonden natuur. De maatschappelijke gevoeligheid van deze projecten ligt bijzonder hoog en lokale actoren wensen – terecht – duidelijkheid over de slaagkans en de doelgerichtheid van de voorziene herstelprojecten van riviermondingen. Voor een goed beleid is het van bijzonder belang dat de gestelde verwachtingen qua biodiversiteit en functionaliteit in deze natuurontwikkelingsgebieden worden ingevuld en niet de mist in gaan door inschattingsfouten bij de inrichting.

In opdracht en met de ondersteuning van Waterwegen en Zeekanaal NV en het Agentschap voor Natuur en Bos volgt het INBO vier estuariene uitbreidingsprojecten op: Paardenschor, Ketenisschor, Paddebeek en Heusden. Onderzoek van de evolutie van een welgekozen set variabelen moet informatie verschaffen over de kritische ontwikkelingen die zich typisch voordoen binnen verschillende inrichtingsvormen. Op deze manier kan vooraf een betere inschatting worden gemaakt van de doelgerichtheid en efficiëntie van inrichtingsmaatregelen ter realisatie van de doelstellingen voor elk specifiek gebied.

De resultaten van de monitoring tonen dat de functionele ontwikkeling van de vier projecten in belangrijke mate bepaald wordt door de aanwezige waterdynamiek. Hoogdynamische omstandigheden resulteren in bodemerosie en beperken de vestiging van bodemleven en vegetatie. Laagdynamische, luwe zones vormen een rustiger leefomgeving waar sedimentatie kan optreden, bodemleven zich kan ontwikkelen en dieren voldoende voedsel vinden. Deze zones ontwikke-

len zich uiteindelijk tot oevervegetaties, 'schorren' genaamd. De projecten tonen dat laagdynamische zones veelal verwezenlijkt worden door voldoende intertidale breedte en een zwakke helling. Drainage, absolute breedte loodrecht op de rivier, hoogte in getijdenster en het type en/of grootte van de bres zijn belangrijk bij keuze van het te ontwikkelen areaal aan slik of schor. De beheerders zullen keuzes moeten maken welke habitats binnen de beschikbare ruimte het meest wenselijk zijn afhankelijk van de doelstellingen en middelen. De studie biedt handvaten om het ontwerp van toekomstige projecten te maximaliseren naar ecosysteemfunctie en biodiversiteit.

Speybroeck, J., Van Ryckegem, G., Vandevorde, B. & Van de Bergh, E. (2011). Evaluatie van natuurontwikkelingsprojecten in het Schelde-estuarium. 2e rapportage van de projectmonitoring periode 2006-2009. Rapport INBO.R.2011.21. 160 pp. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Gunther Van Ryckegem, gunther.vanryckegem@inbo.be